EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.12.2020
COM(2020) 772 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008 (millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks) (ETR-kalapüügi määrus) kohaldamise kohta

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008 (millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks) (ETR-kalapüügi määrus) kohaldamise kohta

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE 1

1. Sissejuhatus 2

2. Ülevaade olukorrast – edusammud alates 2015. aasta teatisest 4

2.1. Koostöö liikmesriikidega 4

- Liikmesriigid ja nende lipuriigikohustused 4
- Liikmesriigid ja nende rannikuriigikohustused 5
- Liikmesriigid ja nende sadamariigikohustused 5
- Liikmesriigid ja nende turustusriigikohustus: püügi sertifitseerimissüsteem 6
- Vastastikuse abi süsteemi kasutamine liikmesriikide ja komisjoni vahel ning ELi-väliste riikidega 7

2.2. Koostöö ELi-väliste riikidega 7

- Võrdsete tingimuste loomine dialoogi kaudu 8
- Liitlaste võrgustiku loomine 10
- Püügi sertifitseerimissüsteemide edendamine 10
- Sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepingu rakendamise soodustamine 10
- ETR-kalapüüki käsitlevate dialoogide mõju säästva kalapüügi partnerluslepingute osalisriikidele 11
- Toetus ELi-välistele riikidele 11

2.3. Muud rahvusvahelise koostöö raamistikud ja koostöö sidusrühmadega 13

3. Peamised probleemid ETR-kalapüügi määruse rakendamisel 14

3.1. Rakendamine ELis 14

- Dialoogid ELi-väliste riikidega 14
- Rahvusvahelise juhtimise tugevdamine ETR-kalapüügiga võitlemiseks 15
- Koostöö ja koordineerimine 15

4. Järeldused 16

1. Sissejuhatus

Käesoleva aruandega teavitatakse Euroopa Parlamenti ja nõukogu nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008 (millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi (ETR-kalapüügi) vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks) kohaldamisest, nagu on ette nähtud määruse artikli 55 lõikega 1. Aruandes tehakse kokkuvõte peamiselt teabest, mille liikmesriigid esitasid vastustena komisjoni saadetud küsimustikule[1] pärast viimast, 1. oktoobri 2015. aasta teatist,[2] aga ka kogu muust asjakohasest teabest, mille komisjon sai sel ajavahemikul muudelt sidusrühmadelt. Samuti antakse selles ülevaade tegevusest, millega aidatakse täita ETR-kalapüügi määruse eesmärke. Selle põhjal tehakse aruandes kindlaks ka peamised rakendamisel esinevad probleemid.

ETR-kalapüük on jätkuvalt üks suurim oht kalavarude säästvale kasutamisele. ETR-kalapüügi dünaamilise, kohaneva ja varjatud olemuse tõttu ei ole kahjuks võimalik selle mõju üheselt hinnata. Ligikaudsed arvutused osutavad aga sellele, et ETR-kalapüük kõigil maailma ookeanidel moodustab igal aastal ligikaudu 11–26 miljonit tonni kala, mille rahaline väärtus on ligikaudu 9–21 miljardit eurot aastas[3].

2015. aastal vastu võetud 2030. aasta kestliku arengu tegevuskava eesmärgi nr 14 (ookeanid ja mereressursid) alaeesmärgi 14.4 raames kutsus ÜRO Peaassamblee rahvusvahelist üldsust spetsiaalselt üles reguleerima 2020. aastaks tõhusalt kalapüüki ning tegema lõppu ülepüügile ja ebaseaduslikule, teatamata ja reguleerimata kalapüügile ning hävitavate tagajärgedega kalastusviisidele[4]. Seepärast on EL võtnud kindla kohustuse ETR-kalapüüki järjepidevalt vähendada ja see lõppkokkuvõttes lõpetada.

Komisjoni teatises, mis käsitleb Euroopa rohelist kokkulepet Euroopa Liidu jaoks,[5] on prioriteedina kindlaks määratud täisleppimatus ETR-kalapüügi suhtes. See lähenemisviis on oluline aspekt ka ELi elurikkuse strateegias aastani 2030[6] ja võtmetähtsusega ülemaailmsel üleminekul kestlikele toidusüsteemidele, nagu on täpsustatud strateegias „Talust taldrikule“[7]. Sellega nõutakse ELi jõulist tegevust ühise kalanduspoliitika (ÜKP) välismõõtme raames, eelkõige ETR-kalapüügi lõpetamisele suunatud jõupingutustega piirkondlikes kalavarude majandamise organisatsioonides[8] ja säästva kalapüügi partnerluslepingute kontekstis ning ELi kontrollieeskirjade läbivaatamise lõpuleviimise teel[9]. Ülemaailmne võitlus ETR-

---

1 Liikmesriikide esitatud teave, mis käsitleb aastaid 2016–2017. Seda teavet esitatakse iga kahe aasta tagant komisjoni koostatud küsimustiku põhjal.

2 COM(2015) 480, 1. oktoober 2015.

3 http://www.fao.org/3/a-i6069e.pdf.

4 „Alaeesmärk 14.4. Reguleerida 2020. aastaks tõhusalt kalapüüki ning teha lõpp ülepüügile ja ebaseaduslikule, teatamata ja reguleerimata kalapüügile ning hävitavate tagajärgedega kalastusviisidele ning rakendada teaduspõhised majandamiskavad, et taastada kalavarud võimalikult lühikese aja jooksul vähemalt sellisel tasemel, mis tagab maksimaalse jätkusuutliku saagikuse vastavalt nende bioloogilistele omadustele.“ https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=14&Target=14.4.

5 COM(2019) 640, 11. detsember 2019.

6 COM(2020) 380, 20. mai 2020.

7 COM(2020) 381, 20. mai 2020.

8 Üksikasjalik loetelu on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo/index_et.htm.

9 Nõukogu 20. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem

kalapüügiga on ka rahvusvahelist ookeanide majandamist käsitleva 2016. aasta ühisteatise[10] oluline element. Samuti on poliitika eesmärgiga lõpetada ETR-kalapüük asjakohane ELi merendusjulgeoleku strateegia[11] kontekstis.

ELi süsteem ETR-kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks põhineb rahvusvahelisel kalandusõigusel, eelkõige

- Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 1982. aasta mereõiguse konventsioonil (UNCLOS),
- Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 1995. aasta kalavarude lepingul (UNFSA) ja
- 1993. aasta kokkuleppel, millega ergutatakse avamerekalalaevu täitma rahvusvahelisi kaitse- ja majandamiseeskirju (eeskirjade järgimise kokkulepe).

Neid õigusakte tõlgendatakse ja täiendatakse mittesiduvate vahenditega, näiteks ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) väljatöötatud vahendid, eelkõige 1995. aasta vastutustundliku kalapüügi juhend (edaspidi „juhend“) ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimise, ärahoidmise ja lõpetamise 2001. aasta rahvusvaheline tegevuskava (edaspidi „ETR-kalapüügi vastane rahvusvaheline tegevuskava“), mis on üks mitmest juhendiga seoses vastu võetud rahvusvahelisest tegevuskavast. Üheskoos moodustavad need siduvad ja mittesiduvad õigusaktid üksteist vastastikku tugevdavate ja täiendavate meetmete kogumi.

Peale selle võttis FAO ETR-kalapüügi vastase rahvusvahelise tegevuskava rakendamise tõhustamiseks 2009. aastal vastu lepingu, milles käsitletakse sadamariigi meetmeid ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks[12] (PSMA), mis jõustus juunis 2016[13]. Leping sadamariigi võetavate meetmete kohta on esimene ja ainus õiguslikult siduv üleilmne instrument, mille põhiteemana käsitletakse otseselt ETR-kalapüüki. Kuigi sellega ei looda uusi rahvusvahelisi vahendeid ETR-kalapüügiga võitlemiseks, on selles sätestatud miinimumnõuded sadamariigi jurisdiktsiooni teostamiseks seoses ETR-kalapüügiga. FAO viimaste aastate muud asjakohased dokumendid on muu hulgas lipuriigi tulemuslikku tegevust käsitlevad vabatahtlikud suunised (2014) ja püügidokumendimenetlusi käsitlevad vabatahtlikud suunised (2017). EL on andnud suure panuse nendesse algatustesse, mis aitavad rahvusvahelist kalandusõigust veelgi tugevdada ja millega antakse olulisi suuniseid ETR-kalapüügiga võitlemisel.

ELi ainulaadne lähenemisviis ETR-kalapüügiga võitlemisele põhineb määrusel (EÜ) nr 1005/2008. Selle määruse vastuvõtmise ja rakendamisega lõi EL esimesena tervikliku raamistiku ETR-kalapüügiga võitlemiseks, millega viiakse kavatsused ellu ja luuakse kalandussektoris üleilmselt võrdsed tingimused.

Määruses on sätestatud, et kõik riigid – nii liikmesriigid kui ka ELi-välised riigid – peavad täitma oma rahvusvahelisi kohustusi lipu-, sadama-, ranniku- või turustusriigina. Määrus on

---

ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32009R1224.

[10] EL osaleb aktiivselt viies tuunivarusid majandavas piirkondlikus kalandusorganisatsioonis, 12-s muid kui tuunivarusid majandavas piirkondlikus kalandusorganisatsioonis ja muudes kalandusorganisatsioonides. Täielik loetelu on kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_et.

[11] https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime-security_et.

[12] http://www.fao.org/port-state-measures/en/.

[13] EL kiitis lepingu heaks nõukogu 20. juuni 2011. aasta otsusega 2011/443/EL.

osutunud läbipaistvaks ja mittediskrimineerivaks vahendiks, mida kohaldatakse kalavarude ärieesmärgil kasutamisega tegelevate kõigi laevade suhtes ja kõigi mis tahes riigi lipu all kalapüügiga tegelevate ELi kodanike suhtes.

Kümme aastat pärast ETR-kalapüügi määruse jõustumist nähakse ELi olulise osalejana võitluses ETR-kalapüügiga üle maailma. Järjekindel tegevus ETR-kalapüügi vastases võitluses tugevdab veelgi ELi rolli selles valdkonnas.

2. Ülevaade olukorrast – edusammud alates 2015. aasta teatisest

2015. aasta teatises märkis komisjon, et jätkab tööd selle nimel, et täiustada olemasolevat süsteemi ning võimaluse korral lihtsustada ja moderniseerida ETR-kalapüügi määruse rakendamist, eelkõige minnes paberipõhiselt süsteemilt üle elektroonilisele süsteemile. Komisjon teatas, et jätkab koostööd ELi-väliste riikidega dialoogi kaudu ning pakkudes neile tehnilist ja arenguabi ETR-kalapüügi vähendamiseks.

ETR-kalapüügi määrusega ette nähtud neli omavahel seotud tegevusvaldkonda on

- ELi püügi sertifitseerimissüsteem,
- liikmesriikidevahelise vastastikuse abi süsteem,
- ELi-väliste riikidega tehtava koostöö protsess ja
- ETR-kalapüügiga tegelevate laevade nimekirja koostamine.

Viimasel viiel aastal on kõik need vahendid ETR-kalapüügiga võitlemisel osutunud tõhusaks.

Pärast viimast teatist on dokumenteeritud mitmeid konkreetseid tulemusi. Käesolevas aruandes tutvustatakse peamisi ETR-kalapüügi määruse alusel aastatel 2015–2019 saavutatud tulemusi.

2.1. Koostöö liikmesriikidega

➢ Liikmesriigid ja nende lipuriigikohustused

EL tugevdas oma tegevust liikmesriikide lipuriigikohustuste valdkonnas, võttes vastu uued meetmed oma väljaspool ELi vesi tegutseva kalalaevastiku tegevuse tõhusamaks majandamiseks (välispüügilaevastike jätkusuutlik majandamine)[14]. Kogu ELi laevade kalapüügile, mis toimub väljaspool ELi vesi või jääb mõne piirkondliku kalavarude majandamise organisatsiooni tegevusalasse, peab eraldi loa andma lipuliikmesriik, kes vastutab ka kõnealuste kalapüügilubade nõuetekohase haldamise eest[15]. Kui asjakohased tingimused ja kõlblikkuskriteeriumid on täidetud, edastab komisjon load asjaomastele piirkondlikele kalavarude majandamise organisatsioonidele ja ELi-välistele riikidele. Peale selle kehtivad ELi laevade suhtes – ka väljaspool ELi vesi – jätkuvalt nii ELi kontrollieeskirjad[16] kui ka ETR-kalapüügi määruses kehtestatud eeskirjad.

[14] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2403, milles käsitletakse välispüügilaevastike jätkusuutlikku majandamist, millega asendati nõukogu määrus (EÜ) nr 1006/2008. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32017R2403.

[15] Andmed 2019. aasta juuni seisuga (v.a Vahemere üldise kalanduskomisjoni (GFCM) pädevusse jääv ala): 5 843 kalalaeva, mis vastab 8 818 kalapüügiloale.

[16] Nõukogu 20. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1224/2009, millega luuakse ühenduse kontrollisüsteem

Olles hinnanud praegust kalanduse kontrollisüsteemi, otsustas komisjon alustada ka selle läbivaatamist. Komisjoni ettepanek süsteemi läbivaatamise kohta võeti vastu 30. mail 2018[17]. Komisjon tegi ettepaneku kontrollimääruse mitme muudatuse, samuti ETR-kalapüügi määruse ja Euroopa Kalanduskontrolli Ameti asutamismääruse eesmärgipäraste muudatuste kohta. Läbivaatamise üldeesmärk on moderniseerida, tugevdada ja lihtsustada liidu kalanduse kontrollisüsteemi ja laiendada võrdseid tingimusi kalanduskontrolli valdkonnas. Täpsemalt selgitatakse, tõhustatakse ja ühtlustatakse ettepanekuga nõuete täitmise tagamist käsitlevaid sätteid, eelkõige seoses meetmete ja karistustega tõsiste rikkumiste korral. Samuti on selle eesmärgid

- luua usaldusväärsem ja terviklikum kalandusandmete süsteem, sealhulgas püügiandmete täielikult digiteeritud esitamine, mida kohaldatakse kõikide ELi kalalaevade suhtes;[18]
- laiendada elektroonilise jälgimissüsteemi nõuet kõikidele laevadele, sealhulgas väikelaevadele;
- võtta kasutusele uus kalandustoodete kaalumise kord;
- tugevdada harrastuskalapüügi suhtes kehtivaid saagi registreerimist käsitlevaid eeskirju;
- parandada ELi ning imporditud kalandus- ja vesiviljelustoodete jälgitavust ning
- tugevdada kalapüügivahendeid käsitlevaid eeskirju.

➢ Liikmesriigid ja nende rannikuriigikohustused

ELi laevade suhtes kehtivad kontrollieeskirjad on kohaldatavad ka ELi vetes tegutsevate ELi-väliste riikide laevade suhtes, kui asjaomase ELi-välise riigiga ei ole kokku lepitud teisiti.

Komisjon teeb liikmesriikidega tihedat koostööd igasuguse ETR-kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja avastamiseks. Ühtlasi julgustab ta liikmesriike teavitama kõikidest kahtlustest nende vetes toimuva ELi-välistest riikidest pärit laevade ETR-kalapüügi kohta[19] ja kasutab igakülgselt vastastikuse abi süsteemi, et ebaseaduslikult püütud kala ei jõuaks ELi turule. Komisjon hõlbustab ka regulaarset koostööd liikmesriikide ja ELi-väliste riikide vahel.

➢ Liikmesriigid ja nende sadamariigikohustused

Kontrollimäärusega nähakse ette asjakohane sadamakontrolli raamistik, mis hõlmab inspekteerimist sadamas või lossimisel. ETR-kalapüügi määrusega täiendatakse seda ja nähakse ette tõhus süsteem liikmesriikide sadamaid külastavate ELi-väliste riikide kalalaevade inspekteerimiseks sadamas.

ühise kalanduspoliitika eeskirjade järgimise tagamiseks.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32009R1224.

[17] COM(2018) 368 final, 30. mai 2018.

[18] Sealhulgas vähem kui 12 meetri pikkuste laevade suhtes.

[19] Aastatel 2016–2017 teatasid liikmesriigid, et nad täheldasid välismaiseid kalalaevu 36 korral. Teave põhineb liikmesriikide artikli 55 lõike 1 kohastel aruannetel aastate 2016–2017 kohta.

Oma aruannetes komisjonile esitavad liikmesriigid teavet sadamates toimunud inspekteerimiste tulemuste ning kalandustoodete lossimise ja ümberlaadimise kohta otse ELi-väliste riikide kalalaevadelt[20].

Aastatel 2016–2017 lossis ELi sadamates kala 4 349 ELi-väliste riikide laeva, millest liikmesriigid kontrollisid 635 laeva.

➢ Liikmesriigid ja nende turustusriigikohustus: püügi sertifitseerimissüsteem

Maailma ühe suurima kalandustoodete turuna on ELil kohustus tagada, et ETR-kalapüügi teel saadud kalandustooted ei jõuaks tema turule.

Sel viisil püütud kala ELi turult eemalhoidmisel on osutunud tõhusaks vahendiks ETR-kalapüügi määrusega loodud püügi sertifitseerimissüsteem.

Üle 92 riigi on teavitanud komisjoni ametiasutustest, kes on igas riigis pädevad tõendama ELi turule eksporditud toodetele väljaantud püügisertifikaatides sisalduva teabe õigsust (edaspidi „pädevad asutused“). Liikmesriikide pädevatele asutustele esitatakse igal aastal keskmiselt ligikaudu 200 000 püügisertifikaati ja 25 000 töötlemist kinnitavat avaldust[21]. Aastatel 2016–2019 vähenes jätkuvalt nende juhtumite arv, mille korral ETR-kalapüügi vastase püügi sertifitseerimissüsteemi alusel keelduti kalandustoodete impordist ELi turule.

Nagu 2015. aasta teatises prognoositi, käivitas[22] komisjon 2019. aasta mais IT-süsteemi CATCH, et püügisertifikaadid ja seotud menetlused importimisel kasutamise eesmärgil digiteerida. CATCH lähtub eesmärgist arendada välja veebipõhine rakendus, et toetada ametlike dokumentide haldamist ja automatiseerida seotud menetlused, nagu on sätestatud ETR-kalapüügi määruses. Sellise kogu ELi hõlmava süsteemi lõppeesmärk on hõlbustada ja ühtlustada liikmesriikide pädevate asutuste läbiviidavaid kontrollimenetlusi ja aidata tagada võrdsed tingimused ELi importijatele.

CATCHi arendamisel järgitakse FAO 2017. aastal vastuvõetud püügidokumendimenetlusi käsitlevaid vabatahtlikke suuniseid[23]. CATCH töötati välja platvormil TRACES, millel on 30 000 kasutajat rohkem kui 80 riigist üle maailma. Liikmesriikide ametiasutused ja ELi importijad on kasutanud süsteemi TRACES alates 2005. aastast ELi-sisest loomade, toidu, sööda ja taimedega kauplemist ja nende importi käsitlevate sanitaarnõuetega seotud kontrollideks, nüüd kasutatakse seda ka püügisertifikaatide kontrollimiseks. Komisjoni ettepanek kontrollimääruse läbivaatamise kohta sisaldab ka õigusnorme CATCHi kasutamise kohta. CATCHi kohustuslik kasutamine sõltub kalanduse kontrollisüsteemi poolelioleva läbivaatamise lõpuleviimisest ja jõustumisest. Seni kasutavad ELi liikmesriigid ja nende ettevõtjad seda süsteemi vabatahtlikkuse alusel[24].

---

[20] Samamoodi ETR-kalapüügi määruse artikli 55 lõike 1 alusel.

[21] Komisjoni hinnang liikmesriikide ETR-kalapüügi määruse artikli 18 lõike 5 kohaste teadete põhjal.

[22] Keskmiselt eraldatakse CATCHi arendamiseks igal aastal 350 000 eurot.

[23] http://www.fao.org/iuu-fishing/international-framework/voluntary-guidelines-for-catch-documentation-schemes/en/.

[24] Lisateavet süsteemi kohta on esitatud aadressil https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/docs/body/catch-it-system_en.pdf.

Komisjon keskendub ÜRO kaubanduse hõlbustamise ja elektroonilise äritegevuse keskuse (UN CEFACT) tehtavale tööle, et uurida vormingu FLUX võimalikku kasutamist eesmärgiga tagada CATCHi ja ELi-väliste riikide kalandustoodete kontrollimiseks ette nähtud IT-keskkondade koostalitlusvõime. Samuti teeb komisjon tööd selle nimel, et töötada ELi ühtse tolliliidese keskkonna algatuse raames kõikide ELi tolliasutuste jaoks välja elektrooniline süsteem sertifikaatide vahetamiseks (ELi CSW-CERTEX[25]). Kavade kohaselt saab CATCHist ELi CSW-CERTEXi osa.

- Vastastikuse abi süsteemi kasutamine liikmesriikide ja komisjoni vahel ning ELi-väliste riikidega

ETR-kalapüügi määruse artikliga 51 loodud vastastikuse abi süsteem on tõestanud oma väärtust, aidates liikmesriikidel ETR-kalapüügi määrust rakendada. Kõik liikmesriigid on nimetanud ETR-kalapüügi kontaktametniku, kes selle ülesandega tegeleb.

Süsteem hõlbustab koostööd liikmesriikide ja komisjoni vahel ning ELi-väliste riikidega. See on äärmiselt oluline ETR-kalapüügi nõuetekohase uurimise ja selle eest sanktsioonide rakendamise tagamiseks. Süsteem on hõlbustanud hoiatusi, andmeid ja ETR-kalapüügile osutavate märkide korral läbiviidud uurimiste tulemusi käsitleva teabe pidevat vahetamist.

Alates 2015. aastast on komisjon saatnud liikmesriikide kontaktametnikele üle 170 hoiatuse, et anda juhiseid kontrollideks, mida nad riskiolukordades teevad, ning taotleda eeldatava ETR-kalapüügi ja tõsiste rikkumiste uurimist. Ka liikmesriigid tuginevad üksteise ja ELi-väliste riikide haldusasutustega koostöö tegemisel regulaarselt ETR-kalapüügi määruse vastastikust abi käsitlevatele sätetele. Kokkuvõttes on see parandanud ETR-kalapüügi määruse rakendamist. Vastastikuse abi aktiivne kasutamine on aidanud tõkestada miljonite eurode väärtuses ETR-kalapüügi teel saadud, eelkõige Aafrika Sarve piirkonnast pärit kalandustoodete importi ELi turule.

2.2. Koostöö ELi-väliste riikidega

Alates 2015. aastast on komisjon pidevalt suhelnud mitme ELi-välise riigiga ja toetanud neid nende kalanduspoliitika põhjalike reformide elluviimisel. Kõnealuste reformide tulemusel on riikide õigusaktid läbi vaadatud ja viidud kooskõlla rahvusvaheliste kohustustega, samuti on loodud tugevamad haldusstruktuurid ning tõhusamad seire-, kontrolli- ja järelevalvesüsteemid. Seeläbi on ka ELi säästva kalapüügi partnerluslepingud ELi-väliste riikidega aidanud tugevdada juhtimist, suurendades samal ajal ELi-väliste riikide suutlikkust ja parandades vahendite kasutamist ETR-kalapüügiga võitlemisel. Sihtotstarbelisi meetmeid on võetud säästva kalapüügi partnerluslepingute valdkondliku toetuse komponenti kasutades.

Üldiselt on ELi-välised riigid ETR-kalapüügi probleemi lahendamisega aktiivselt tegelenud ja näidanud üles valmidust võtta tõhusamaid meetmeid. See näitab, et nad on võtnud omaks reformid, mis viivad nende kalanduse kontrollisüsteemid kooskõlla rahvusvaheliste normidega. Kogemused näitavad aga ka seda, et püsivaid tulemusi

[25] https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs/eu-single-window-environment-for-customs_en.

kalandusnõuete stabiilse täitmise näol on võimalik saavutada ainult tugeva ja järjepideva poliitilise tahte olemasolu korral.

- Võrdsete tingimuste loomine dialoogi kaudu

ETR-kalapüügi määruse alusel tehtava koostöö keskmes on jätkuvalt ETR-kalapüüki käsitlevad kahepoolsed dialoogid ELi-väliste riikidega.

See, kas komisjon peab riigiga dialoogi, sõltub mitmest näitajast, mille põhjal tehakse kindlaks eri riikide ETR-kalapüügi vastu võitlemiseks võetud meetmete tõhusus.

Hindamisel võetakse arvesse seda, kas ELi-välised riigid tegutsevad lipu-, ranniku-, sadama- või turustusriigina. Asjaomased näitajad on muu hulgas rahvusvaheliste õigusaktide nõuete täitmine, vabatahtlike suuniste järgimine, piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide meetmete tõhus rakendamine, laevastikupoliitika, riikliku jurisdiktsiooni alla kuuluvate vete kaitse, majandamine ja kontroll, nõuete täitmise tagamise raamistikud ning kalandustoodangu maht (varud, laevastikud) või kaubavoogude ulatus. Hindamisel võetakse arvesse ka varasemaid andmeid ETR-kalapüügi kohta riigis, pöörates vajaduse korral eritähelepanu konkreetsetele raskustele, millega puutuvad kokku arenguriigid.

Alates ETR-kalapüügi määruse jõustumisest on komisjon pidanud dialoogi või teinud muus vormis koostööd rohkem kui 60 riigiga. Alates 2012. aastast peetud 26 dialoogi[26] raames on 15 partnerit komisjoni aktiivsel toetusel edukalt reforminud oma kalavarude majandamise süsteeme, viies vastavusse oma lipu-, sadama- ja turustusriigi rahvusvaheliste kohustuste täitmist reguleerivad õigusraamistikud.

Muudel juhtudel ei ole mitteametlikud dialoogid aga piisavalt hoiatavad, et sundida ELi-välist riiki kindlakstehtud puudusi kõrvaldama.

ETR-kalapüügi määrusega loodi praeguseks laialdaselt tuntud nn kaartide andmise süsteem,[27] millega anti komisjonile volitused teavitada ELi-välist riiki riskist, et ta võidakse määrata ETR-kalapüügi vastases võitluses koostööd mittetegevaks kolmandaks riigiks (võimalikust määramisest teatamise menetlus, nn kollane kaart). Komisjon peab võimalikku määramist käsitleva teate saanud riigiga ametlikku dialoogi ja seab sisse tegevuskaval põhineva koostöö.

Alates 2015. aasta lõpust on edukalt tühistatud seitse kollast kaarti, kuna asjaomased riigid on kalandussektoris ellu viinud olulisi reforme. Samal ajavahemikul on antud üheksa kollast kaarti ja alustatud ametlikku dialoogi kindlakstehtud puuduste kõrvaldamiseks[28].

Juhul kui võimalikku määramist käsitleva teate saanud riik ei suuda teatatud probleeme lahendada, eirates oma rahvusvahelisi kohustusi, määrab komisjon selle riigi ETR-kalapüügi vastases võitluses koostööd mittetegevaks kolmandaks riigiks (edaspidi „määramismenetlus“, nn punane kaart).

[26] Nõukogu määruse (EÜ) nr 1005/2008 artiklid 31 ja 32.

[27] https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/illegal-fishing-overview-of-existing-procedures-third-countries_en.pdf.

[28] Sealsamas.

Kui võimalikust määramisest teatamisega ei kaasne sanktsioone, siis määramismenetlusel on olulised tagajärjed, sealhulgas kauplemiskeelud. Liikmesriigid on kohustatud keelduma asjaomase ELi-välise riigi lipu all sõitvate laevade merekalandustoodete impordist.

Pärast määramismenetlust esitab komisjon nõukogule ettepaneku kanda riik koostööd mittetegevate kolmandate riikide nimekirja (edaspidi „nimekirja kandmise menetlus“).

Selline musta nimekirja kandmine hõlmab meetmeid, mis ei piirdu vaid impordi keelamisega, näiteks

- keeld osta asjaomasest riigist kalalaevu,
- keeld registreerida selliste riikide kalalaevu ümber mõne liikmesriigi lipu alla,
- keeld sõlmida prahtimislepinguid,
- ELi kalalaevade eksportimise keeld,
- keeld sõlmida eraviisilisi kaubandustehinguid ELi kodanikega,
- keeld viia läbi ühiseid püügioperatsioone ELiga,
- kehtivate kahepoolsete kalanduskokkulepete või kalandusalaste partnerluslepingute võimalik denonsseerimine ja/või
- asjaolu, et ei peeta edasisi läbirääkimisi kahepoolsete kalanduskokkulepete või kalandusalaste partnerluslepingute sõlmimiseks.

Alates 2015. aasta lõpust on edukalt tühistatud üks punane kaart ja asjaomane riik on nimekirjast kustutatud, kuna ta on teinud olulisi reforme. Samal ajavahemikul on antud kaks punast kaarti, alustades ametlikku dialoogi kindlakstehtud puuduste kõrvaldamiseks; järgnevalt kandis nõukogu asjaomased riigid nimekirja[29]. Ühel juhul oli vaja denonsseerida säästva kalapüügi partnerlusleping ETR-kalapüügi määruse artikli 38 alusel.

ELi-väliste riikidega dialoogide kaudu toimuva koostööga saavutatakse konkreetseid tulemusi ja tõhustatakse juhtimist, eelkõige

- läbivaadatud õigusnormid,
- riiklike tegevuskavade vastuvõtmine kooskõlas FAO ETR-kalapüügi vastase rahvusvahelise tegevuskavaga,
- rangemad sanktsioonid,
- mitmesuguste asjaomaste ametiasutuste parem koostöö, koordineerimine ja kaasamine ning
- kõige kõrgemal tasemel poliitilise tahte saavutamine ETR-kalapüügiga võitlemiseks.

Dialoogidega on loodud raamistik, mis võimaldab riikidel tugevdada seire-, kontrolli- ja järelevalvesüsteeme kalapüügi täiustatud seire kaudu – sh laevaseiresüsteemi nõuded riigisiseste ja kaugpüügilaevastike jaoks – ning inspekteerimis- ja kontrollimenetlusi. Nagu aga näitab viimatine kollane kaart, võivad ETR-kalapüügiga võitlemiseks kehtestatud raamistikud vähese osaluse tõttu kiiresti halveneda, mille tagajärg on teise kaardi andmine.

[29] Sealsamas.

- Liitlaste võrgustiku loomine

ETR-kalapüügiga võitlemine nõuab koordineeritud tegevust ja omaette tegutsedes ei suuda ükski riik edu saavutada. Kogemused on näidanud, et ETR-kalapüügiga võitlemine on palju tulemuslikum siis, kui piirkondade vahel on sünergia, mitte siis, kui riigid tegutsevad eraldiseisvalt. Kui riigid tugevdavad oma ETR-kalapüügi kontrollimise süsteeme, esineb risk, et eeskirjade eirajad võivad liikuda teistesse riikidesse, kus õigusaktid ja kontrollid ei ole nii ranged.

Seepärast sõltub edu saavutamine võimalikult paljude riikide kaasamisest ETR-kalapüügi vastasesse pidevasse, ennetavasse ja tähelepanelikku rahvusvahelisse lähenemisviisi. Peamiste kalapüügiga tegelevate riikidega on loodud mitu kahepoolset ETR-kalapüügi töörühma, kus toimub korrapärane teabevahetus ning ETR-kalapüügiga võitlemise meetmete järelkontroll.

Kooskõlas ühise kalanduspoliitika välismõõtmega edendab EL[30] meetmeid piirkondlikes kalavarude majandamise organisatsioonides, lähtudes ELi põhimõtetest ja normidest. Koos teiste riikidega on EL aktiivselt toetanud jõupingutusi ETR-kalapüügi vastaste meetmete tõhustamiseks piirkondlikes kalavarude majandamise organisatsioonides, sealhulgas ETR-kalapüügiga tegelevate laevade nimekirjade koostamine piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide vahel ja ETR-kalapüügiga tegelevate kodanike karistamist käsitlevad sätted.

Komisjon toetab mitmesuguseid piirkondlikke algatusi, nagu ETR-kalapüügi vastase võrgustiku loomine Kagu-Aasia Maade Assotsiatsioonis (ASEAN); võrgustik on operatiivne platvorm reaalajas teabe jagamiseks ning pakub ASEANi liikmetele nende igapäevases tegevuses väga praktilist tuge. Koostööd piirkondlike ja kohalike asutustega soodustavad täiendavalt piirkondlikud suutlikkuse suurendamise projektid, millega toetatakse kalavarude arendamist ja majandamist, sealhulgas ETR-kalapüügiga võitlemise suutlikkuse parandamist.

- Püügi sertifitseerimissüsteemide edendamine

ELi-väliste riikidega peetavate dialoogide olulise osana keskendutakse nende impordi ja ekspordi jälgimissüsteemidele. ELi-välised riigid peavad tõendama oma suutlikkust väljastada usaldusväärseid püügisertifikaate. Kooskõlas FAO püügidokumendimenetlusi käsitlevate vabatahtlike suunistega esitab komisjon soovitusi täiendamiseks ning pakub teatavatel juhtudel ELi püügisertifikaatide kinnitamise ja seotud kontrollide tegemise alast kohapealset koolitust.

- Sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepingu rakendamise soodustamine

Leping sadamariigi võetavate meetmete kohta jõustus 5. juunil 2016. EL kiitis lepingu heaks nõukogu 20. juuni 2011. aasta otsusega[31].

[30] Keda esindab Euroopa Komisjon.

[31] Nõukogu 20. juuni 2011. aasta otsus, millega kiidetakse Euroopa Liidu nimel heaks leping sadamariigi võetavate meetmete kohta ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks (2011/443/EL).

Leping sadamariigi võetavate meetmete kohta on esimene siduv rahvusvaheline kokkulepe, milles käsitletakse spetsiaalselt ETR-kalapüüki. Selle eesmärk on ETR-kalapüügi vältimine, ärahoidmine ja lõpetamine, takistades ETR-kalapüügiga tegelevatel laevadel kasutamast sadamaid ja lossimast saaki. Seeläbi vähendatakse sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepinguga selliste laevade stiimulit jätkata oma tegevust, takistades samal ajal ETR-kalapüügi kaudu saadud kalandustoodete jõudmist sise- ja rahvusvahelistele turgudele.

Sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleval lepingul on praegu üle 65 osalise. See näitab, et leping on väga edukas. Mitu uut osalist ühines lepinguga ja ratifitseeris selle, reformides oma kalandusalaseid õigussüsteeme, osaliselt tänu ELiga ETR-kalapüügi teemal peetud dialoogile.

Ratifitseerimine on aga ainult esimene samm lepingu elluviimiseks. Sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepinguga on ette nähtud ka arenguriikidele mõeldud rahastamismehhanismid, mille raames pakutakse tehnilist abi ja suutlikkuse arendamise võimalusi FAO ülemaailmse suutlikkuse arendamise programmi kaudu. EL ja komisjon toetavad seda programmi rahaliselt.

- ETR-kalapüüki käsitlevate dialoogide mõju säästva kalapüügi partnerluslepingute osalisriikidele

ELi võitlus ETR-kalapüügiga on selgelt seotud partnerriikidega sõlmitud ELi säästva kalapüügi partnerluslepingutega[32]. Praegu on Atlandi, India ja Vaikse ookeani äärsete partnerriikidega sõlmitud 20 säästva kalapüügi partnerluslepingut, millest 13 puhul on olemas kehtivad kalapüüki lubavad protokollid.

Säästva kalapüügi partnerluslepingutega toetatakse ETR-kalapüügi vastase poliitika eesmärke suutlikkuse suurendamise programmide ja koolituse kaudu ning seire-, kontrolli- ja järelevalvesüsteemide, sealhulgas elektrooniliste aruandlussüsteemide jms tugevdamise teel. Sellel on positiivne ülekanduv mõju võitlusele ETR-kalapüügiga.

Ühise kalanduspoliitika välismõõtme sidususe tagamiseks teeb komisjon ettepaneku denonsseerida mis tahes kahepoolsed kalanduskokkulepped või kalandusalased partnerluslepingud, kui ELi-väline riik ei täida oma kohustusi võidelda ETR-kalapüügiga, nagu on sätestatud ETR-kalapüügi määruse artiklis 38.

Kui kolmas riik kantakse ETR-kalapüügi valdkonnas koostööd mittetegevate riikide nimekirja (punase kaardi andmine), siis kehtiv säästva kalapüügi partnerlusleping lõpetatakse, ent ühtlasi loobub komisjon omal algatusel pikendamast säästva kalapüügi partnerluslepingute protokolle riikidega, kes ei ole kõrvaldanud kollaste kaartide raames kindlaks tehtud puudusi.

- Toetus ELi-välistele riikidele

ETR-kalapüüki käsitlevate dialoogidega kaasnevad sageli eri allikatest pärit toetusprogrammid.

[32] https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements_et.

Tihedas koostöös FAO ja Maailmapangaga edendab EL mitmesuguste toetuseandjate tegevuse koordineerimist, et toetus suunataks kindlakstehtud vajaduste täitmiseks. Samuti peaks see aitama vältida toetuse dubleerimist.

EL ja komisjon pakuvad rahastamist FAO ülemaailmse suutlikkuse arendamise programmi raames. Selle programmi eesmärk on aidata arenguriike sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepingu rakendamisel tehnilise abi ja suutlikkuse arendamise kaudu. Peale selle on komisjon – sageli koos Euroopa Kalanduskontrolli Ametiga (EFCA) – vastusena konkreetsetele taotlustele pakkunud teatavatele ELi-välistele riikidele püügi sertifitseerimise ning seire-, kontrolli- ja järelevalvevahendite ja -poliitika alaseid kohandatud suutlikkuse suurendamise kursusi.

Püügisertifikaatides sisalduva teabe kontrollimise tõhustamiseks on komisjon alates 2016. aastast hõlbustanud ka EFCA ja Euroopa Meresõiduohutuse Ameti (EMSA) uute funktsioonide väljatöötamist EFCA elektroonilistes seirevahendites (EFCA integreeritud merendusteenused). Nende funktsioonide eesmärk on toetada ja tõhustada ETR-kalapüügi ärahoidmist üle maailma (nt Lääne-Aafrika rannikul ning Põhja-Atlandi ja Arktika piirkonnas). Samuti on komisjon aidanud EFCA-l viia ELi-välistes riikides ellu mitmesugust tegevust kalandusinspektorite suutlikkuse suurendamiseks.

EL pakub sihtotstarbelist arengu rahastamist Aafrikas ning Vaikse ja India ookeani piirkonnas, et toetada säästva kalapüügi arendamist ja majandamist. See hõlmab meetmeid, mis aitavad suurendada nende ETR-kalapüügiga võitlemise suutlikkust. Täpsemalt on EL võtnud järgmised kulukohustused:

- 35 miljonit eurot Vaikse ookeani äärsetele AKV riikidele Vaikse ookeani piirkonna ja Euroopa Liidu merepartnerluse (PEUMP) raames[33];
- 15 miljonit eurot Lääne-Aafrikale Lääne-Aafrikas piirkondliku kalanduse juhtimise parandamise programmi (PESCAO)[34] raames ja
- 28 miljonit eurot India ookeani piirkonnale programmi ECOFISH raames[35].

PEUMP eelarves on sihtotstarbeliselt ETR-kalapüügiga võitlemiseks määratud 3,9 miljonit eurot. Asjaomaste meetmete eesmärk on täiustada nii ookeani- kui ka rannakalanduse seiret, kontrolli ja järelevalvet, õigusakte, juurdepääsu teabele (läbipaistvust) ja merealade tõhusat majandamist.

PESCAO puhul on ETR-kalapüügiga seotud meetmeteks ja programmideks kavandatud summa 7,9 miljonit eurot. Selle projekti meetmed hõlmavad Euroopa Kalanduskontrolli Ameti (EFCA) koordineeritud tehnilist abi allpiirkondlikule kalanduskomisjonile (SRFC), Guinea lahe lääneosa kalanduskomisjonile (FCWC) ja nende liikmesriikidele, tuginedes ELis saadud kogemustele. Täpsemalt korraldas EFCA 2019. aastal selles piirkonnas viis koolituskursust kalapüügi seire, kontrolli ja järelevalve, samuti inspekteerimise ning laevaseiresüsteemi, automaatse identifitseerimissüsteemi, raadioside ja satelliitkujutiste kasutamise kohta. Peale selle toetas ta kalandusalaste õigusaktide läbivaatamist ühes riigis ja ETR-kalapüügi vastase riikliku tegevuskava vastuvõtmist teises riigis. PESCAO kaudu korraldas allpiirkondlik kalanduskomisjon 2019. aastal kolm kontrollialast

[33] Seda rahastatakse 11. Euroopa Arengufondist (EAF), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.058.01.0001.01.EST.

[34] Sealsamas.

[35] Sealsamas.

ühiskampaaniat, milles osalesid vähemalt kolm kalanduskomisjoni liikmesriiki ning mida toetasid EFCA ja Prantsusmaa merevägi. Nende tulemusel korraldati 157 inspekteerimist. PESCAOga toetatakse piirkondlike laevaseiresüsteemide kasutuselevõttu kahes allpiirkonnas, suurendades märkimisväärselt nende suutlikkust võidelda ETR-kalapüügiga.

Programmi ECOFISH üks sammas on spetsiaalselt ette nähtud ETR-kalapüügiga võitlemise suutlikkuse suurendamiseks India ookeani lääneosas. 4,4 miljonit eurot määrati sihtotstarbeliselt projektidele, mille põhieesmärk on pakkuda koolitust kalandusinspektoritele, võimaldada osalemist ühispatrullides ning hõlbustada laevaseiresüsteemide andmete kasutamist ja vahetamist piirkondlikul tasandil[36].

Samuti on EL toetanud partnerriike püügi sertifitseerimissüsteemi nõuetekohase rakendamise tagamisel, näiteks selliste vahenditega nagu ETR-kalapüüki käsitlevate töörühmade kaudu korraldatud seminarid peamistele kalapüügiga tegelevatele ELi-välistele riikidele.

2.3. Muud rahvusvahelise koostöö raamistikud ja koostöö sidusrühmadega

Teadlikkus ETR-kalapüügiga võitlemise tähtsusest on viimastel aastatel kogu maailmas märkimisväärselt suurenenud. ETR-kalapüük on teema, mida on korduvalt arutatud sellistel platvormidel nagu G20, G7 ja Davosi majandusfoorum.

Komisjon on tõhustanud koostööd ja koordineerimist selliste rahvusvaheliste partneritega nagu Maailmapank, FAO, Interpol ning ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo (UNODC) eesmärgiga tagada võetavate meetmete vastastikune järjepidevus ja luua sünergiat ELi koostöös konkreetsete ELi-väliste riikidega.

Struktureeritud koostöö EUNAVFORiga[37] on aidanud tõhustada ETR-kalapüügi kindlakstegemist Aafrika Sarve piirkonnas. Ka koordineerimine ELi merendusjulgeoleku strateegia raames võetavate meetmetega aitab struktureeritult reageerida ETR-kalapüügi ja merel aset leidvate seotud kuritegude võimalikule ohule.

Üks sidusrühmadega tehtava pideva koostöö ja teabevahetuse platvorm on turgude ja kaugpüügi nõuandekomisjonid. Komisjon saab ka vabaühendustelt hoiatusi ja andmeid ETR-kalapüügi kahtluste kohta maailma eri osades. Samuti peab komisjon vabaühendustega korrapärast dialoogi ETR-kalapüügiga seotud teemadel.

Vabaühendustel on ETR-kalapüügiga võitlemisel oluline roll. Nad viivad ellu mitmesuguseid algatusi, et aidata ETR-kalapüügi alastes dialoogides osalevatel riikidel võtta kohandamismeetmeid. Näiteks aitavad nad teha kindlaks probleeme ja võimalikke lahendusi. Nende toetav tegevus on äärmiselt oluline ettevõtjate käitumise ja tarbijate valikute mõjutamisel. Peale selle esitavad vabaühendused ETR-kalapüügi kahtluste kohta kasulikku teavet, mida komisjon nõuetekohaselt kontrollib.

[36] Nõukogu otsus 2018. aasta tegevusprogrammi kohta Ida- ja Lõuna-Aafrika ning India ookeani rahastamiseks 11. Euroopa Arengufondist, 2. lisa.

[37] EUNAVFORi esitatud teabe põhjal analüüsib komisjon selliste laevade täheldamisi ja aerokujutiste salvestisi, mis võivad tegeleda kalapüügi ja kalapüügiga seotud tegevusega, eriti tegevusega, mida võib käsitada kohaldatavate kaitse- ja majandamiseeskirjade rikkumisena, ning edastab need andmed India Ookeani Tuunikomisjonile.

3. Peamised probleemid ETR-kalapüügi määruse rakendamisel

3.1. Rakendamine ELis

Seni, kuni tõsiste rikkumiste korral võetavad meetmed ja määratavad sanktsioonid on nõuete täitmise tagamise eeskirju erinevalt tõlgendavate lipuliikmesriikide lõikes erinevad, ei ole ELis võimalik saavutada täiesti võrdseid tingimusi. Selle küsimuse lahendamiseks on komisjoni ettepanekus liidu kalanduse kontrollisüsteemi läbivaatamise kohta selgitatud, tõhustatud ja ühtlustatud nõuete täitmise tagamist käsitlevaid sätteid, mis praegu sisalduvad nii kehtivas kontrollimääruses kui ka ETR-kalapüügi määruses. On oluline, et kaasseadusandjad jõuaksid kokkuleppele, mis seda eesmärki kaitseks.

Samamoodi tuleb läbivaatamise käigus luua õiguslik alus digitaalse püügisertifikaadi (CATCH) kohustuslikuks kasutamiseks, et see süsteem oleks võimalikult tõhus. Tehnilisemal tasandil tuleb tagada süsteemi koostalitlusvõime muude ELis kasutatavate IT-keskkondadega (nt selleks, et võimaldada kõikidel ELi tolliasutustel vahetada elektroonilisi sertifikaate – CERTEX) ning ELi-väliste riikide kalanduskontrollialaste IT-keskkondadega, eelistatavalt ühtse lahenduse abil[38]. CERTEX võib aidata hõlbustada asutustevahelist koostööd ja impordi ristkontrolli.

- Dialoogid ELi-väliste riikidega

Peamine probleem, millega ETR-kalapüügi määruse rakendamisel seoses ELi-väliste riikidega kokku puututakse, on piisava poliitilise tahte leidmine õigusraamistike läbivaatamiseks ja nende vastavusse viimiseks asjakohaste rahvusvaheliste kohustustega. Selles kontekstis on äärmiselt oluline teha kindlaks hoiatavad, proportsionaalsed ja viivitamata võetavad meetmed ja sanktsioonid selle tagamiseks, et rikkujad ei saa ETR-kalapüügist kasu.

Kui õigusraamistik on kehtestatud, on põhiprobleem selle tulemuslik ja ennetav rakendamine. See nõuab aega, ressursse, tahet, oskusi ja eriteadmisi. Seega on vaja kaasata spetsialiseeritud asutuste pakutav tehniline abi ja rahaline toetus. Sellise suutlikkuse suurendamise rahastamine peaks olema koordineeritud, et vältida jõupingutuste ebavajalikku dubleerimist. Kogemused näitavad, et prokurörid, kohtunikud ja teised õigusvaldkonna töötajad peavad põhjalikumalt tutvuma nii kalandusalaste õigusaktide kui ka seotud seire-, kontrolli- ja järelevalvekohustuste eripäradega. Ainulaadse võimaluse tagada, et rikkujad ei saa ebaseaduslikust tegevusest kasu, annab ÜRO organisatsioonide spetsialiseeritud asutuste – näiteks FAO ja UNODC – või Interpoli pakutav suutlikkuse suurendamine.

Pikemas perspektiivis on veel üks probleem korduvate rikkumiste ärahoidmine. Siinkohal on peamine eesmärk säilitada vajalik poliitiline tahe.

[38] ÜRO kaubanduse hõlbustamise ja elektroonilise äritegevuse keskus (UN CEFACT) teeb praegu olulist tööd, uurides võimalusi kasutada selle jaoks vormingut FLUX.

- Rahvusvahelise juhtimise tugevdamine ETR-kalapüügiga võitlemiseks

Järgmisel paaril aastal on üks põhiküsimus sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepingu jätkuv ratifitseerimine ning tõhus ja igakülgne rakendamine kõikide osaliste poolt. EL korraldab Brüsselis sadamariigi võetavaid meetmeid käsitleva lepingu osaliste kolmanda kohtumise. See väga oluline mitmepoolne kohtumine on esimene võimalus lepingu tulemuslikkuse läbivaatamiseks ja hindamiseks. Sellel üritusel tutvustab FAO ka üleilmse teabevahetussüsteemi (GIES) väljatöötamise hetkeseisu; nimetatud süsteemiga hõlbustatakse lepinguosaliste teabevahetust sadamasse lubamisest keeldumise ja inspekteerimise tulemuste kohta. Ka siin kujutavad IT-arendused endast ühtaegu nii võimalust kui ka katsumust, pidades silmas koostalitlusvõimet muude IT-raamistikega.

Piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide puhul on keeruline küsimus see, kuidas saavutada lepinguosaliste vahel üksmeel ETR-kalapüügi vastaste meetmete osas, eelkõige seoses ETR-kalapüügiga tegelevate laevade nimekirjade koostamisega piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide vahel, ETR-kalapüügiga tegelevate kodanike karistamist käsitlevate sätete väljatöötamisega ja läbipaistvamate eeskirjadega laevade tulusaavate omanike kohta.

Veel üks oluline probleem on seotud lipuriikidega, kes n-ö müüvad oma lipu ELi-väliste riikide ettevõtjatele. Tihti ei suuda sellised riigid, kelle lippe nimetatakse sageli mugavuslippudeks, teostada jurisdiktsiooni ega tõhusat kontrolli oma lipu all registreeritud laevade üle. Selliste riikide puhul on oluline tagada, et nad täidaksid oma rahvusvahelise kalandusõiguse kohaseid lipuriigikohustusi ning tõhustaksid asutustevahelist koostööd kalanduskontrolli asutuste ja kalalaevade (sh külmveolaevade ja abilaevade) registreerimise eest vastutavate asutuste vahel.

Parema kontrolli tagamisel ja võimaliku ETR-kalapüügi ärahoidmisel on keskse tähtsusega läbipaistvus. Kohaldatavate eeskirjade ja asjaomaste laevade kohta tuleb teha rohkem teavet avalikult kättesaadavaks. Kõik riigid peavad avaldama oma varude majandamise ja kaitsmise ning nende lipu all sõitvate kalalaevade ja nende vetes tegutsevate ELi-väliste riikide laevade tegevust reguleerivate tingimuste seisukohast asjakohased siseriiklikud õigusaktid (sealhulgas avalikud laevastikuregistrid, kalalaevatunnistused ja kalapüügiload ning teave selle kohta, kas laev on kantud FAO ülemaailmse kalalaevade, külmveolaevade ja abilaevade registrisse). Vaja on läbipaistvamaid püügilepinguid, näiteks selliseid, mida tavaliselt kasutatakse ELi säästva kalapüügi partnerluslepingute raames[39].

- Koostöö ja koordineerimine

ETR-kalapüügiga seostatakse sageli inimõiguste ja töötajate õiguste rikkumisi kalandussektoris. ETR-kalapüügi määruse kohaldamine võib aidata selliseid rikkumisi avastada. Peale selle näitavad kogemused, et paremad kalanduskontrolli struktuurid ja vahendid on tõhustanud inimõiguste ja töötajate õiguste rikkumise vastast võitlust. ETR-kalapüügi määrus iseenesest ei ole aga õige vahend selliste rikkumistega võitlemiseks,

[39] ELi sõlmitud säästva kalapüügi partnerluslepingutega kohustatakse partnerriike tegema oma kahepoolsed lepingud teiste partneritega avalikult kättesaadavaks ja järgima mittediskrimineerimise põhimõtet.

sest selle kohaldamisala on selgelt piiratud rahvusvahelises õiguses määratletud ETR-kalapüügiga. Kõnealuste ulatuslikumate probleemide lahendamine nõuab seega eraldi asjakohast õigusraamistikku.

ETR-kalapüügi vastasel poliitikal on üha suurem vastasmõju töö-, tolli-, kaubandus- ja transpordipoliitikaga, sanitaarnõuetega ning selliste pettuste ja kuritegude nagu maksudest kõrvalehoidumise või rahapesu tõkestamisega. Tõhusam komisjonisisene koordineerimine (komisjoni eri talituste vahel ja Euroopa välisteenistusega) on aidanud luua sünergiat ja suurendada tulemuslikkust. Need jõupingutused peavad jätkuma, kuid seejuures tuleb tagada asjakohased koostöö- ja koordineerimiskanalid rahvusvahelisel tasandil. Samuti tuleks täiendavalt julgustada asutustevahelist koostööd liikmesriikide tasandil.

4. Järeldused

ETR-kalapüügi määrusega on jätkuvalt tagatud terviklik ja tõhus raamistik ETR-kalapüügiga võitlemiseks ELis. Tegemist on ainulaadse süsteemiga: ühelt poolt takistatakse sellega ETR-kalapüügi teel saadud toodete sisenemist ELi turule, teiselt poolt mitmekordistavad ELi-väliste riikidega peetavad dialoogid ETR-kalapüügiga võitlemiseks tehtavaid jõupingutusi üle maailma.

ETR-kalapüügi määruse kohasest kaartide andmise süsteemist on saanud rahvusvaheliselt tunnustatud vahend, mis aitab ETR-kalapüügiga võitlemisel edu saavutada ja tõmbab sellele probleemile kogu maailmas suuremat tähelepanu. Selle edukus tuleneb osaliselt asjaolust, et ETR-kalapüügi määrusega loodud süsteemiga ei sunnita ELi-väliseid riike kohaldama ELi norme. Selle asemel tagatakse süsteemiga lihtsalt see, et riigid täidavad oma rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi lipu-, sadama-, ranniku- ja turustusriikidena.

Kestliku arengu eesmärkide alaeesmärgi 14.4 täitmiseks, ETR-kalapüügi lõpetamiseks ja oma kohustuste täitmiseks Euroopa rohelise kokkuleppe alusel on ELi huvides edendada kogu maailmas nii püügi sertifitseerimissüsteemi kui ka kaartide andmise süsteemi kui tõhusaid vahendeid ETR-kalapüügi vastases võitluses. Sellega peavad kaasnema jõupingutused juhtimises esinevate lünkade kõrvaldamiseks piirkondlikul ja üleilmsel tasandil ning ELi-väliste riikide ETR-kalapüügiga võitlemise suutlikkuse suurendamiseks.

Selleks et ETR-kalapüügi määrus ja ELi raamistik oleksid ETR-kalapüügiga võitlemisel ja selle lõpetamisel veelgi tõhusamad, on oluline kiiresti vastu võtta liidu kalanduse kontrollisüsteemi läbivaadatud versioon ja seda rakendada. See hõlmab püügi sertifitseerimissüsteemi digiteerimist.